

Förbandsbesöksrapport Västra Militärregionen MR V

14 november 2023

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Därefter kommer rapporten att delges berörd LMA via Pliktrådet, samt relevanta funktioner inom Försvarsmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten.

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

Alice Nilsson

Annie Hugosson

Information om förbandet

Västra Militärregionens utbildningsort för värnpliktiga ligger i Villingsberg. Där utbildas värnpliktiga som skrivs in för fyra olika befattningar: skyttesoldatsgruppchefer, skyttesoldater, stridssjukvårdare och fordonsförare. Utbildningstiderna är 10 respektive 6 månader. Vid Pliktrådets besök hade 22 gruppchefer påbörjat sin grundläggande militära utbildning på Villingsberg. Efter årsskiftet rycker ytterligare 75 värnpliktiga in som delas upp i två plutoner. Militärregionen är beroende av andra förband för att kunna genomföra sin verksamhet. Den samverkan som sker gäller materieförsörjning, tillgång till försvarshälsa samt utbildningslokaler. Den värnpliktskull som utbildas 23–24 är sista värnpliktskullen som Västra Militärregionen utbildar. Nästa år kommer A 9 i Kristinehamn ta över värnpliktsutbildningen på Villingsberg.

Sammanfattning av rapporten

- Pliktrådets uppfattning är att förbandet jobbar utifrån de geografiska förutsättningar som ges kopplat till att ge de värnpliktiga en meningsfull fritid. Bland annat anordnas soldathemsdagar och förbandet ger ut gymkort till ett gym i Karlskoga.
- Det finns en problematik med förhållningssättet mellan vissa befäl och de värnpliktiga. Bland annat berättar de värnpliktiga om onödiga och nedvärderande kommentarer i samband med visitationer eller städning. Förbandet upplyser Pliktrådet om att efter detta uppdagades har kompaniet genomfört särskilda sittningar med berörda befäl och att det har skett en positiv förändring.
- Pliktrådet uppfattar en mycket god kamratanda mellan de värnpliktiga på ineliggande pluton. De värnpliktiga berättar om att de ofta umgås utanför tjänstetid och saknar varandra på permissioner.
- Medinflytandesystemet fungerar bra på förbandet och Pliktrådets uppfattning är att de värnpliktiga känner att de kan vara med och påverka sin utbildning.

Arbetsmiljö & säkerhet

Pliktrådet uppfattar skyddsassistenten på förbandet som trygg och säker i sin roll som förtroendevald. Arbetsmiljön för de värnpliktiga uppfattas som god. Pliktrådet har inga specifika synpunkter eller reflektioner.

Försvarshälsan

MR V har en sjuksköterska som är anställd av Försvarshälsan på P 4 i Skövde, som jobbar på förbandet tisdagar och onsdagar. När denna inte är på plats kan de värnpliktiga som behöver vård antingen köras till Skövde, P 4, eller till en vårdcentral i Karlskoga. Förbandet har också en sjukgymnast som är på Villingsberg var tredje vecka. Behöver de värnpliktiga ytterligare stöttning av en sjukgymnast eller fysioterapeut körs dem till Skövde.

Villingsberg har ingen egen värnpliktskonsulent eller psykolog. Om de värnpliktiga behöver träffa en psykolog används P 4:as. Vid behov av en värnpliktskonsulent använder förbandet sig av de som finns hos Helikopterflottiljens värnpliktsutbildning i Kvarn.

Vid förbandet finns en villa som används vid större sjukdomsutbrott då det är begränsat med sängplatser.

Trots de geografiska och infrastrukturella utmaningar som finns för förbandet upplever Pliktrådet att de försökt lösa det så bra som möjligt både för värnpliktiga och förbandet. Det som Pliktrådet ser som en farhåga är när övriga 75 värnpliktiga rycker in efter årsskiftet, och att detta skulle kunna leda till ett större behov av både sjuksköterska, sjukgymnast och samtalsstöd.

Fysisk belastning

Efter samtal med de värnpliktiga uppfattar Pliktrådet den fysiska belastningen som normal vid förbandet. Inneliggande pluton använder sig av stridsvärdesindikator som mått på den vecko-aktuella belastningen på gruppen. Denna ska sedan sammanställas av kompanichef och förtroendeperson, och på så sätt följas upp hos plutonen.

Psykisk hälsa

Under Pliktrådets besök uppmärksammades det att det fanns ett behov av psykiskt samtalsstöd hos vissa av de värnpliktiga. De Pliktrådet samtalar med berättar om att de drar sig för att söka stöd då processen är krånglig och tar lång tid. Dessutom berättar de om att de upplever sig "utpekade" eller "avslöjade" om de skulle söka hjälp, i och med att det blir tydligt vem som behöver köras till Kvarn eller Skövde.

Pliktrådet uppmanar förbandet till att se över möjlighet att få en värnpliktskonsulent på plats som likt sjuksköterskan kan bemanna vissa dagar på plats. Ett annat alternativ är att tilldela någon på plats i uppgift att agera samtalsstöd för de värnpliktiga. Om något sådant skett kommer Pliktrådet följa upp under sitt andra besök.

Attityder & jargong

När Pliktrådet umgås med inläggande pluton uppfattas jargongen som god och avslappnad. Detta är något de värnpliktiga själva bekräftar genom uttryck som att de trivs tillsammans. De berättar om att de umgås på kvällar och helger och att de trivs tillsammans, vilket Pliktrådet också får en känsla av.

Efter samtal med de värnpliktiga får Pliktrådet uppfattningen om att det finns ett problematiskt förhållningssätt mellan vissa befäl och värnpliktiga. Något befäl ska upprepade gånger ha använt sig av uttryck som "Ni är så jävla lata, försöker ni ens". Detta menar de värnpliktiga påverkar dem negativt då de anser att det endast trycker ned deras prestationer istället för att lyfta dem. De förtroendevalda berättar för Pliktrådet att diskussionen ofta kommer upp på plutonens timme, men att man då väljer att hålla det inom gruppen för att man först vill se vad man själv kan göra bättre och vad som eventuellt ligger bakom befälens kommentarer. Vid besöket får dock Pliktrådet uppfattningen om att det nu "runnit över" och att de värnpliktiga inte längre vet om vad de ska förändra, utan att det snarare tar energi och drar ner moralen på gruppen.

Efter fortsatt samtal med de värnpliktiga uppfattar Pliktrådet det som att det finns två problem. Det ena är att de värnpliktiga inte vet om vilken ambitionsnivå som förväntas av dem på städning, visitationer och vissa utbildningsmoment. Upplevelsen är att befälen säger olika och har olika ambitionsnivåer. Det andra problemet Pliktrådet upplever är att denna ojämna förväntansbild tar mycket energi från gruppen och gör att de börjar hacka på varandra.

Efter Pliktrådets besök har kompaniet gjort Pliktrådet uppmärksammade på att efter detta uppdagades så har det genomförts särskilda sittningar med berörda befäl. Kompaniet avser också att följa upp oerfarna befäl med styrningar och handledning, vilket redan ska ha fått ett bättre utfall. Efter Pliktrådets samtalat med värnpliktiga bekräftar de också uppfattningen om att jargongen blivit bättre sedan Pliktrådets besök.

Pliktrådet ser mycket positivt att uppföljning och handledning för oerfarna befäl ägt rum, och uppmanar förbandet att fortsätta handleda yngre befäl. Pliktrådet vill också uppmana förbandet till att fortsätta samtala med de värnpliktiga under plutonens timme för att de ska få ge sin syn på situationen och kunna berätta om hur de upplever situationen utveckla sig.

Avbruten utbildning

En värnpliktig var tvungen att avbryta sin grundutbildning på grund av fysiska skäl.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Vid besöket uppfattar Pliktrådet att de värnpliktiga är nöjda med de vistelse- och boendemiljöer de har. De värnpliktiga huserar två och två i varje logement vilket enligt dem ska fungera bra. Däremot är logementen små och de värnpliktiga väljer ofta att umgås i dagrummet. Dagrummet upplevs de värnpliktiga nöjda med.

I anslutning till boendekasern har de tillgång till ett gym. Detta menar de värnpliktiga fungerar bra. De ska också ha fått gymkort till ett gym i Karlskoga vilket bidrar till att de värnpliktiga kan välja ett annat gym om de behöver fler redskap eller större ytor.

Materiel & personlig utrustning

Ett fåtal individer ska vid besöket fått ut Marschkänga 90 Vinter istället för sommar-kängan. Detta ska ha skett för de med udda storlekar. De värnpliktiga har fått ut stridssäck 2000 istället för stridssäck 12. Orsak till detta saknar Pliktrådet uppfattning om. Förbandet har också valt att köpa in egna arbetshandskar vilket de uppfattar fungerar bra för de värnpliktiga. De värnpliktiga fick inledningsvis ut skyddsglasögon 06, de som är stora och liknar ett par skidglasögon. Dessa ska vid Pliktrådets besök ha bytts ut mot ny-levererade skyddsglasögon 10, 11 och 12. Samtliga värnpliktiga ska också fått ersättning för att köpa in civila träningsskor.

De värnpliktiga kvinnorna ska få ut en extra BH på servicepunkten. De flesta använder sig också av kalsongerna istället för trosorna, då dessa ger skav. Pliktrådet uppmanar förbandet till att avvikelserapportera när trosorna orsakar skav eller andra problem.

Även om materielläget på förbandet är relativt god så uttrycker kvartermästaren en oro inför kommande inryck, då de känner sig osäkra på om de kommer kunna utrusta alla inryckande värnpliktiga med materiel. Pliktrådet kommer följa upp hur inrycket och materieltilldelningen av de nyinryckta fungerat vid tiden för nästa besök.

Medinflytande

Vid besöket får Pliktrådet reda på att den LMA som finns på förbandet varit på utlandstjänst och är nu ledig genom interflex. Pliktrådets uppfattning är att ansvaret över de värnpliktigas medinflytande flyttats över till kompanichefen, tillika plutonchef för gruppcheferna. Pliktrådets uppfattning är att detta har fungerat bra och att de värnpliktiga genomför plutonens timme och nämnder efter de föreskrifter som finns (Försvarsmaktens föreskrift (2020:1) om medinflytande för totalförsvarspliktiga). Däremot har inte samtliga värnpliktiga fått utbildning i medinflytande. Förtroendevalda ska ha fått utbildning i sitt förtroendeuppdrag och medinflytande. Pliktrådet uppmanar förbandet till att genomföra en utbildning för samtliga, vilket enligt kompaniet ska vara planerat till när resterande soldater ryckt in vid vecka två. Pliktrådet uppmanar förbandet till att se över möjligheten att genomföra en utbildning för ineliggande gruppchefer, som sedan kompletteras med den utbildning som är planerat för vecka två.

Pliktrådet ser mycket positivt på att förbandet använder sig av flera medinflytandespar, så som bespingsutskott och reseombud. Pliktrådet upplever att detta fungerar bra och är mycket uppskattat av de värnpliktiga då de får möjlighet att påverka inom fler områden av sin utbildning.

På plutonens timme ansvarar förtroendepersonen tillsammans med kompanichefen över att samtliga värnpliktiga fyller i en stridsvärdesindikator (SVI). SVI:n ska omfatta psykiskt mående, fysiskt mående och socialt mående där individen själv får uppskatta sitt mående utifrån tre färger, grön, gul och röd. Individerna har också möjlighet att skriva anonyma kommentarer på baksidan av lapparna. Resultatet ska sedan sammanställas av förtroendeperson och kompanichef, och eventuellt diskuteras på plutonens timme. Förtroendepersonen berättar om att de anonyma frågorna eller punkterna som kan anges på baksidan av lappen har bidragit till goda diskussioner och ett gott klimat. Plikträdet uppfattar att förbandet jobbar väl med SVI:n och att denna bidrar till ett gott medinflytande. Plikträdet vill uppmana fler förband att ta efter och implementera stridsvärdesindikatorn på samma sätt för att främja en god utbildningsmiljö. Plikträdet ser extra positivt på den dialog förtroendeperson och kompanichef kan föra vid diskussion kring stridsvärdesindikatorn.

Efter samtal med de värnpliktiga kvinnorna upplevs NVK och dess träffar fungera bra. Plikträdet upplever också att den utbildning som skett för skyddsassistenten varit god.

Meningsfull utbildning

Plikträdet får vid besöket information om att de värnpliktiga går upp 05:00 för att hinna städa. Detta fast än de inte har uppställning enligt vad Plikträdet förstod som 07:30. Genom diskussioner berättar de värnpliktiga att de upplever sig inte kunna bli godkända på visitationen om de inte "dubbelstädar", det vill säga går över samma område flera gånger. Plikträdet vill med detta lyfta till förbandet att hjälpa de värnpliktiga se över städrutinerna, samt ena ambitionsnivån på visitationerna befäl emellan. Detta för att de värnpliktiga inte ska behöva få mindre mängd sömn.

Information & mönstring

Hos MR V skrivs de värnpliktiga in på fyra olika befattningar vilka är skyttesoldatsgruppchef, skyttesoldat, stridssjukvårdare och fordonsförare. När de värnpliktiga sedan ryckt in kommer de utbildas mot andra specifika befattningar beroende på hur förbandet bedömer deras lämplighet. När Plikträdet samtalar med de värnpliktiga upplevs detta som ett uppskattat koncept. De värnpliktiga menar på att det blir mer trovärdigt om förbandet placerar de som är bäst lämpade på varje befattning. I övrigt upplevs de värnpliktiga nöjda med den information de fått inför, under och efter mönstring inom deras tjänst.

Meningsfull fritid

De värnpliktiga har fått gymkort till ett gym i Karlskoga, som enligt Plikträdet ska vara uppskattat av dem och fungera väl.

De värnpliktiga använder sig av privata bilar för att ta sig till närliggande affärer eller hitta på aktiviteter tillsammans. Om möjlighet till bil inte finns så går bussar på ca 10–15 minuters gångavstånd från boendekasernerna in till både Karlskoga och Örebro.

Plikträdet vill lägga fram som förslag till förbandet att se över möjligheten till att delge de värnpliktiga en stående körorder med ett eller flera militära fordon att handha. Självklart efter att de värnpliktiga genomfört utbildning för militärt förarbevis. Detta för att möjliggöra en större rörlighet även för de som själva inte har bilar att transportera sig med. P 18 och MR S har en väletablerad rutin

för hur detta genomförs som MR V skulle kunna ta efter. Detta ska även ha gjort tidigare år hos MR V, vilket enligt kompaniet ska ha fungerat väl.

Resor

Under besöket fick Pliktrådet vetskap om att resorna till och från förbandet inte fungerar som önskat. Dock var slutsatsen av dessa diskussioner att det mest troligtvis beror på de geografiska förutsättningar MR V har och kollektivtrafiken kopplad till dessa. Det förbandet däremot skulle kunna se över är att möjliggöra en chartrad buss, antingen från Örebro eller Karlskoga på dagar de värnpliktiga ska åka hem för tjänstefri helg, och de dagar de kommer tillbaka till förbandet. På så sätt skulle de värnpliktiga kunna boka sina resor för att åka med denna buss, och försäkra dem om att transportmöjligheter finns.

Soldathem

Västra Militärregionen har inget eget soldathem, däremot tillser soldathemsföreståndaren för P 4, Skaraborgsregemente, att de värnpliktiga får tillgång till ett soldathem genom att själv åka till Villingsberg. Detta uppfattas av Pliktrådet som mycket uppskattat av de värnpliktiga. Soldathemsföreståndaren anordnar regelbundet aktiviteter och har etablerat en god personlig kontakt till soldaterna. Bland annat har förbandet enstaka dagar haft "soldathems-dag", vilket har inneburit att de värnpliktiga med ledning av soldathemsföreståndaren hittar på olika aktiviteter. Pliktrådet ser mycket positivt på den lösning förbandet och soldathemsföreståndaren arbetat fram för att säkerställa en god fritid och en positiv upplevelse av sin utbildning.

Övrigt

Under besöket får Pliktrådet vetskap om att de värnpliktiga någon enstaka gång fått städa efter andra förband som nyttjat MR Vs lokaler. Detta ska de värnpliktiga ha lyft på plutonens timme.

Avslutning

Pliktrådet vill tacka MR Vs värnpliktiga och förtroendevalda som tog emot oss med öppna armar. Vi vill också tacka MR V och dess kompaniledning för ett väldigt gott mottagande. Tacka för den snabba omfallsplaneringen och hjälp med transporter. Vi ser fram emot att besöka Västra Militärregionen igen!

Alice Nilsson
Ordförande, förbandsansvarig MR V

070-848 61 84
alice.nilsson@pliktradet.se